

I B L

7 5 1 8

No. 387a Rep. V

~~Rep. XXXVII. 4. no. 128.~~

D

M. ADAMI SPENGLERI

Gymnasii Berlinensis Recto-
ris

EXERCITIA

TIONES ETHI-

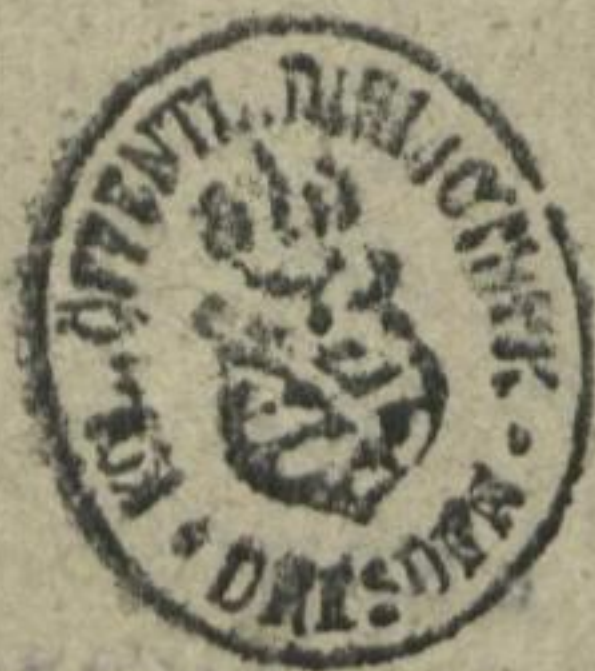
CÆ

Ventilatæ

In eodem Gymnasio

Anno clc lcc XLVIII.

Berolini, literis Christoph. Rungj.

M. ADAMI SPENGLERI

Gymnasii Berolinensis Rector

EXERCITIA

TIONNES ETHICAE

CAE

Venditor

In eodem Gymnasio

Anno etc etc etc

Berolini, Martii Christoph. Rector

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

Prefatio ad Lectorem.

IN condendis concin-
nandisq; his Exercitatio-
nibus Ethicis, ne nescias
Lector benevole, ratio-
nem cum primis habui
discentium meorum, quibus auctores
varios per septennium tam publicè
quàm privatim à me traditos ac enuclea-
tos volupe fuit non tantùm reddere fa-
miliares ad formandum subigendumq;
stylum; sed & usum Ethices per egregia
monita, exempla & historias monstrare.
Quid enim aliud sunt historici nisi Ethi-
ci & politici, quibus propositum est per-
æq; ac decretum ut cum maximè, varijs
exemplis genus informare humanum,
ut virtutes complecti, vitia fugere con-
discat; hinc virtuosorum pariter ac vitio-
forum in scenam quas producit felices
juxta & infelices ac tragicos eventus?
Quid aliud sunt Comici ac Tragici, nisi
Ethici & Politici, qui affectus civiles ac

privatos hominum oculis sub involu-
cris varijsexponunt: quid in vita sit utile,
quid contra evitandum monentes? Cer-
te comœdia est quotidiana vitæ speculum, :
sicuti n. in speculis de facili ora lineamē-
taq; nostra intueri proclive est, ita in le-
ctione Comœdiarum & Tragædiarum,
mores formare nostros a primè valemus.
Sed quid præcepta Ethica nuda sine in-
spersione variarum sententiarum, histo-
riarum, exemplorum, similibus? quid
quæstiones sine iisdem aliud sunt nisi vel
sterile solum, vel litigiosæ cavilla-
tiones? Hinc historica Ethicè & Ethica
historicè declaravi, & q. mel. quoddam
è moralibus præcipuorum philosopho-
rum, Historicorum Curtij cum primis,
Cornelij Nepotis, Flori, Justinij, Vellei Pa-
terculi & Drexelij, scriptoris haud con-
temnendi, confeci floribus, idq; per præ-
cepta, canones & quæstiones. Et ut no-
stri tamen haberent, in quo se exerce-
rent, logicam pariter & Lat. ling. exco-
lerent, lectionibusq; Academicis pau-
latim se præpararent (quam n. foedisimè
inibi in lucem protracti, ab his rebus
prorsus nō instructi, labantur turpiterq;,
se

se dent, in propatulo est) operæ pretium
existimavi si sub formâ disputationum,
Exercitat. hæ prodirent. Juvētuti Schola-
sticæ unicè hic velificari animus fuit, cu-
jus quam maximè servire commodis,
quæstum in animum induxi maximum.
Licet verò alia etiam methodo ma-
joriq; industriâ Exercitationes hæ extem-
poraneæ (extemporaneas esse noverunt,
qui me meosq; , noverunt labores) ela-
borari potuissent, attamen ceteri labo-
res scholastici publici perinde ac privati
id haud concesserunt. Momum interim
aliosq; nasutulos, optimè etiam cogitata
cavillari altoq; supercilio contemnere
solentes, facile quoq; contemno! Suffi-
ciat mihi conscientia mea. B. V.

Seq. Carmina gratulatoria.

S P ENGELER ille bonus morum formator,
honesti

Custos, Pierij gloria rara chori.

Scriptis ecce brevis claris abstrusa resolvit,

Quid quid Aristotelis græde volumē habet.

Quæ facienda bono, quæ sint fugiēda, cui vis,

Omne velut magnus Dedalus arte docet.

Ergò hinc addiscat juvenis quicumq; siet quid

Utile, quid rectum, quod probitatis iter.

A 3

Ergò

*Ergò te meritò SPENGLERE favore decenti
Prosequitur, magnite Berolina facit.
Nomine te magno profiterier Ethica vidit,
Auditor voci favit ovando tue.
Ethicus es, Logicus, Physicus, Metaphy-
sicus, atq;
Philosophusq; bonus, Theiologusq; bo-
nus.*

*Magne vir, Illustris Gymnas Idigne Magister,
Det Deus è cœlis commoda mille tibi.
Orbis, Olympus, Amor: diffundat, ditet &
auctet:*

*Famam, animam, nomen: laude, salute,
libris:*

*Exige vivendo sospes tot secula, quot quot
Cervus, quot cornix vivida, Rector, agit.
Rector discipulis esto, esto fortis ut Hector,
Sis illis Cicero, magnus Aristoteles.*

Clarissimo Dn. Autori,

*Adfini & compatri suo honoratissimo
Imq; adjecit*

*Matthias Lüssovius, Brandebur-
gicus, Ecclesiæ Rathenov. ad
D. D. Andreae & Mariæ Pastor,
& vicinarum per Coryletum,
Frisac. & Rinoviens. diœ ceses
Superattendens,*

M.

M. ADAMUS SPENGLERUS

ἀδάμαδος σπένγλης

Regens Musam plus da

N Ec praeceptoris poteris nec digna pa-
renti,

Judice quoque bono, premia ferre tuo.
Is bene posse dedit dedit hic dum vivere posse:

Hinc amor & sit honor par in utroque tuus.

Hinc SPENGLERE, tibi solvit quod docta Ju-
ventus,

Exhibitis meritis aequivalere nequit.

Euge REGENS MUSAM Scholico moderami-
na PLUS DA

Doctrina: Spera muneris inde minus.

Quo fragraret, nosti, suffitu scamna scholarum,

A Domino merces digna labore venit.

Quos docet intere tua cura, docebit aman-
ter.

Est ferre ingratos laus quoque magna Scholae.

Clarissimo Dn. Praesidi Affini suo per charo
honoris ergo f.

Johannes Fidlerus Pastor Liepensis

Inspekt: Rathen: Senior.

I Ngenium Spenglere tuum Clarissime miror,
Præcipuis merito connumerande Sops!

In tot sufficiat quod curas atque labores,

Fortius ut studiis splendeat usque suis.

Felices, norint bona si sua, prædico alumnos.

Doctoris pendent quotquot ab ore tuo,

Quos dextrâ ducis Sophies ad tēpla prebēsos,
Et solidâ faciles efficis arte vias.
Impiger, ex somnis tibi parcere tute recusas,
Ut levior cupidis cura laborque cadat.
Autorū quâ sit methodo genus omne legendū,
Consilio multum proficiente mones,
Mellis uti matres imitati florida carpant
Inq̄ suos redigant scripta subindè favos.
Maturèq̄ doces pugnis assvescere ephebos,
Ut feriant, iētus ut caveantq̄ graves.
Sic Soli obvertit pullos Jovis armiger ales,
Irrefugioque pati precipit ore jubar.
A tenero levibus sic ungui lusit at armis,
Si quis ariet quondam Martia castra sequi.
Debita virtuti hæc si premia solveret ætas,
Invidiâ quamvis dissiliente loquar:
Sublimē ingenio poteras decorare cathedrâ,
Nominis æternâ laude sequente tui.
Quanquam sic quoq̄ de studijs, Spenglere,
mereris

Ampliter, eximium nomen ut indè feras.
Sentiet alma suos Ecclesia, sentiet auctūs
Publica Res, priva conditiōque domūs,
Atq̄ tuis accepta feret quàm plurima curis
Qualibet, & celebrans te super astra vebet.

Honoris & observant. testandæ
ergò scrib.

M. Johannes Mollerus Scholæ
Francof. R.

I. N. J.
EXERCITATIONUM
ETHICARUM
PRIMA.
DE
DEFINITIONE AC DIVISIONE
ETHICES,

Quam

PRÆSIDE

M. ADAMO SPENGLERO
NEUKIRCHOVAR.
Gymn. Berl. Rect.

*Pro viribus defendere
conabitur*

GREGORIUS CRUSIUS
LUBENÀ LUSATUS.

Add. 4. Martij boris ab VIII. matutinis.

CLC. IXC XLVII.

BEROLINI, LITERIS RUNGIANIS

V I R O

Nobilissimo, Magnifico, Amplissimo &
DN. GEORGIO Blanz-
cken/Screnissimi Dn. Electoris. Sax.
Cancellario totius Lusatiae Inferioris, fa-
migeratissimo, Domino Propatri Patrono &
promotori honoratissimo, cujus virtus
nullos titulos ambit, omnes
meretur:

Ut &

Amplissimis, Prudentissimis, pietate, eru-
ditione autoritate, judicij, dexteritate pra-
stantissimis Dominis

CONSULIBUS ET SE-
NATORIBUS Reip. Lubi-
nensis Dn. Maecenatibus, patronis, pro-
motoribus & fautoribus suis ho-
norandis,

Has studiorum suorum primitias
offert

Gregorius Crusius.
Resp.

באלהים:

Um homo, juxta Cic. l. 2. de finibus, ad duas res, intelligendum scil. & agendum, natus sit, tanquam mortalis Deus, non abs re fecerimus, si præstantioribus philosophiæ Theoreticæ partibus, quas hæctenus aliàs publicè aliàs privatim inculcavimus, philosophiam moralem, palmam theoreticæ ambiguan facientem, adjungamus, maximè in gratiam discipulorum nostrorum, quorum anni jam quasi sunt cerei adhuc & maximè tractabiles, adeoque pietati & morum honestati assuefaciendi, aureo Palladis freno in gyrum rationis ducendi & ad virtutes condocerendi, juxta illud Virgilii:

A teneris asvescere multum.

Hinc cum maximè eorum commodis hinc inservire studeamus potiora cum primis magisque protracta è scholis Ethicorum hinc inde colligenda nobis erunt, quæ animos eorum rudes perspicuè informant, à vitiis abducant & ad virtutis tramitem deducant, minimè verò magis magisque impediunt. Non autem more inhonestarum foeminarum ascititio colore pul-

chritudinem sibi conciliantium, compto & ad
ornatum composito, sed ut nuda & simplex in
philosophicis amat veritas, plano ac simplici è
medio petito, ut vivâ fit voce, utemur sermo-
nis genere: ne duplicem discantibus figamus
crucem, rerum scilicet & verborum. Hanc e-
nim optimam, & discendi & docendi esse me-
thodum, norunt eruditi. Sit itaque

Christo Duce & Auspice Christo.

SECTIONIS PRIMÆ

Præcept. 1.

Ethica est prudentia hominem virtuti-
bus imbuens, secundum rectæ ratio-
nis normam, ad consequendam felicitate-
m civilem.

Ἐκθεσις.

S r. In hâc definitione (prout præscindit à
nominali & reali) duo sunt consideranda;
ὀνοματολογία & *πραγματολογία*, hoc est,
definitio nominalis & realis. In illâ tria ponde-
randa. Etymologia seu Originatio vocis, Sy-
nonymia & Homonymia. Quâ Etymologiam
vox hæc (ut omnia serè alia disciplinarum no-
mina) origine Græca Latio tamen donata est.
Dicitur autem vel *ἀπὸ τῆς ἔθους* à consuetudine,
quod mores consuetudine reddat temperatos,
vel *ἀπὸ τῶν ἠθῶν* à moribus, quos sibi infor-
man-

mandos sumens mitiores q. & mansuetiores reddit, sicut ipsa vox (ἡθῆ) præter mores, affectus quoque leniores, quos in exordiis cum primis adhibendos svadent Rhetorum filii, significat. Atq; exinde Plato Ethicam vocat Musicam, quod, ut svavitare ejus demulcentur animi, sic doctrinâ hac fiant moderatiores ac mitiores. Et Drexel. Confert Citharæ signo 12. de prædestinatâ Quoad *Homonymiã* Ethica accipi potest vel adjectivè vel substantivè. Sed cum constituat speciem specialissimam substantivè, ut cætera disciplinarum nomina, accipienda est. Neq; tamen sensu Stoicorum pro universâ philosophiâ practicâ, sed pro doctrinâ morali. Stoici universam philosophiam dispescebât in tres partes; Logicam, Physicam & Ethicam. Sub Logicâ comprehendebât artes dicendi, Logicam, Rhetoricam & Grammaticam. Sub Physicâ, Metaphysicam & cæteras Philosophiæ theoreticæ partes. Sub Ethicâ complectebantur Politicam, Oeconomicam & Ethicam in specie. Quâ *Synonymiam* aliàs appellatur philosophia moralis, aliàs doctrina de virtutibus &c.

§ 2. *Genus* in definitione reali expressum est *Prudentia*, quia definitio prudentiæ, quæ est habitus cum rectâ ratione activus circa ea, quæ homini bona vel mala sunt, ei competit, ac prædicatur de Ethicâ, Politicâ & Oeconomicâ tanquam diversis speciebus in quid. Confer Dn. D. Meisner. dissertat. de S. B. p. m.

25. Paratragædiant hic Ethici circa genus. Alii enim Ethicam definiunt per artem: alii per scientiam: quidam per doctrinam, nonnulli per partem philosophiæ practicæ &c. Nobis aridet illorum sententia, qui Ethicam finiunt prudentiam. Ad habitus enim intellectuales referuntur omnes philosophiæ theoreticæ & practicæ partes: ex iis verò nullus est qui morali philosophiæ sit accommodatior, si accurate velimus agere, quàm prudentia. Interim tamen nemini facile litem movebimus de quæstionibus ejusmodi præmialibus modò in re ipsa consensus sit nec veritati vis inferatur.

§ 3. *Differentia absolvitur objecto & fine.*
Objectum est homo q. virtutibus est imbuendus & ad S. B. practicum ducendus. Dico quatenus, quia in quovis objecto duo spectanda, materiale & formale. Illud dicitur res considerata, hoc modus considerandi. Materiale est homo. Formale q. virtutibus informandus Ergo Ethica versatur circa hominem non q. sanandus vel ad æternam salutem adducendus, sed q. virtutibus moralibus est informandus. Et hoc dicitur objectum totale. Consequenter ad objectum hoc pertinent affectus, seu perturbaciones. Nam hoc præcipuè agit Ethica, ut affectus humani rectæ rationi subjiciantur. Itemq; actiones humanæ, q. in ijs honestas vel virtus retulgere debet, ad differentiam Politicæ & Oeconomicæ, quæ specialiter versantur circa
acti-

actiones, q. vel ad bene gubernandam Remp.
vel administrandam familiam pertinent. Hinc
rectè Picc. p. II. Objectū Ethicæ sunt humanæ
actiones solūm universè consideratæ, & q. ho-
mines per eas absolutè viri probi redduntur,
Objectum Politicæ sunt humanæ actiones, ut
ex eis publicum bonum natum est consurgere,
Objectum Oeconomix sunt humanæ actiones,
ut ex eis domesticum bonum consurgere na-
tum est. Confer. B. Meisn. prolegom. de E-
thic. in genere q. 4.

§ 4. *Finis est beatitudo civilis*, ad hunc enim
consequendum, omnes actiones in Ethicis in-
stituuntur, & vocari aliàs solet *finis externus*,
aliàs *ultimus & supremus*, sed tamen in suo ge-
nere, nam gloria Dei absolutè supremus & ge-
neralisissimus finis est. Datur præterea *finis inter-
nus* Ethicæ, qui instruit intellectum, ut appe-
titum inordinatum regat suoq; subjiciat impe-
rio, ne pro lubitu exorbitare & in varias, & illi-
citas se effundere cupiditates valeat, quibus
sufflaminandis Philosophia hæc adhibenda est
moralis. *Duplici namq; homo, à lapsu Adami-
tico contaminatus est vitio ἀνομία veri & ἀταξία
appetitus.* Illi succurrit Philosophia theoretica,
huic medicas affert manus practica. Absq;
duplici hac medicinâ esset, homo perpetuū
tumultus prostibulum futurus esset, dicente
Seneca.

§ 5. *Norma* totius negotij non est hujus vel istius opinio, non quid hic vel iste deliraverit non Plato, non Aristoteles, non Ramus, sed *recta ratio* quæ convenit cum lege naturæ, cum principijs practicis, cum præceptis & legibus, quæ ex principijs practicis legitimâ consequentiâ ducuntur & rectè applicantur.

6. Ut aliàs omne bonum desuper (Jac. 5.) sic & Ethica, bonum non postremum sed ferè princeps *Deum* agnoscit *auctorem*, qui homini ad imaginem suam condito honestorum & turpium discrimen indidit, qui q. ipse professorem Ethicæ agens protoplastos & Patriarchas moribus & pietate instruxit. Hanc *causam* appellant *remotam*. *Proximam* largiuntur *Φύσις, μάθησις, ἀσκησις*. Illa reddit nos capaces doctrinæ Ethicæ; ista participes; hæc habiles & expeditos. Natura incipit: Institutio dirigit: Exercitatio perficit & absolvit. Natura sine institutione quiddam cæcum est: institutio sine naturâ quiddam mancum exercitatio & repetitio sine utrâq; mutilâ & imperfecta. *Met. in Phil. mor.* Utinam hoc *Nostri* observarent!

Præcept. 2.

Partes Ethicæ sunt duæ, *ευδαιμονολογία* & *ἀρετολογία*. Illa est prior pars Ethicæ, quæ agit de summo hominis fine civili; hæc

hæc posterior de virtutibus tanq. mediis
ad finem istum ducentibus præcipit.

ἔκθεσις.

§ 1. *Divisio* hæc per dichotomiam omnium
optima (vid. Meisn. l. c. q. 13.) est *totius analogi*
integrantis in partes suas analogicas & quidem
juxta methodum disciplinæ activis convenien-
tem, in quâ primum de fine deinde de mediis
differitur. Operatrices namq; disciplinæ ordi-
ne analytico seu resolutivo sunt tradendæ,
ut niquit Zabell. l. 2. de nat. Log. Contrariam
methodum adhibent Piccolomineus & Eveni-
us. Quibus satisfecit Dn. Jacob. Mart. in
Eudæmonol. q. 4.

SECTIO SECUNDA.

Exhibens Canones.

Ethica ex tribus q. fluit fontibus 1. Prin-
cipiis nobiscum natis. 2. experi-
entiâ, 3. ratiocinatione.

ἔκθεσις.

Principia h. l. intelliguntur *præctica*, quæ
alio nomine vocari solent *notitia naturales*, ut
sunt: honeste vivendum: nemo ladendus: su-
am cuiq; tribuendum: bene meritis gratiæ re-
ferendæ &c. vid. Heid. p. 22. *Experientia virtu-*

A 5

tnm

rum & vitiorum & evētuum, qui ex inde sequū-
tur, exempla colligit. *Ratiocinatio* ex ijs deinde
discursum format v.g. vim vi repellere licet. Ac
si quis seipsum contra latrones defendit, vim vi
repellit E. Cic. pro Mil. Confer Velstenium.

2.

Modus tradendi Ethicam triplex est.

1. γνωμολογικός.
2. παραδειγματικός.
3. αποδειγματικός.

Ἐκθεσις.

Juxta illum breves & argutæ ex auctori-
bus colliguntur & proponuntur sententiæ ad
informandos mores accommodatæ, huc perti-
nent sententiæ Catonis & aliorum. Juxta istum
varia virtutum & vitiorum exempla in histori-
is, comœdiis, tragædiis &c. ob oculos ponun-
tur. Cui rei apprimè inservit Terentius Co-
micorum facile princeps. Juxta hunc præcepta
legitimè disposita per definitiones divisiones,
causas, effecta, affectiones &c. traduntur.

3.

Impius, quamvis omnes controversias
teneat, non tamen est Ethicus, Hinc
non tam Scholæ hic discimus quam vitæ.

ἔκθε-

ἰκθροῖς.

Eo nomine inscribitur quoq; Philosophia practica ἀπὸ τῆς πράξεως non ut tantum nude virtutes contempletur sed ut factis eas exprimat. Non ut sciamus tantum quid sit virtus sed ut boni efficiamur, contemplamur virtutes, inquit Arist. 1. 2. Ethic. Melius est sanum esse, quam ægotantem differere de sanitate.

De virtute loqui minimum est virtutibus uti

Hic labor hic opus est.

Auditores præcepta ad usum non transferentes, consimiles sunt intuentibus faciem in speculo ejusq; abeundo obliviscentibus Jac. 1. 23. Ægrotis gemini, qui quidem medicos diligenter & studiosè audiunt, sed nihil agunt eorum, quæ præscripta sunt. Conjunge Casi speculum morale l. 10. c. 9. Velsten. exercitar. 1. Ethic.

4.

Ubi desinit Ethicus, ibi incipit Jurisconsultus.

ἰκθροῖς.

Quemadmodum enim ille bonus est Theologus, qui bonus est Metaphysicus, juxta illud: Ubi desinit Metaphysicus ibi incipit Theologus. Eius bonus esse Medicus non potest, qui non sit

opus

optimus Physicus juxta illud: Ubi desinit Physi-
cus ibi incipit Medicus; sic & is numero Juriscō-
sulti boni habendus est minimè, qui non opti-
mè callet Philosophiam moralem, cum leges
tanq. rivuli ex fonte hoc Ethico profluant. In-
terim exclusivè canon non est intell. cum &
ceteræ facultates Ethicâ indigeant.

5.

AB Ethicâ ad Theologiam dimittendi
auditores tanquam à rudimento ad
complementum.

ἐκθεσις.

Comparatè hic canon accipiendus. Nam
& Ethica in se considerata disciplina perfecta
est

SECTIO TERTIA.

Proponens questiones utiliores.

I.

AN Ethica de virtutibus Philosophica
in Scholis Christianorum toleranda?

Aff. Quia ad honestatem hæc nos ducit
doctrina 2. ipse gentium doctor 1. Thes. 5. v. 21
omnia

omnia probare, quod bonum est, jubet retinere. Inrerim ut facilius objectionibus rimam obstruatur distinguendum est inter illa, que originem trahunt ex idolomania gentili, & que ex re-
Et à ratione & lege natura fluunt: Illa damnamus, hæc ceu à residuis imaginis divinæ rudibus profecta admittimus. Separetur ergo preciosum à vili, *παίεργον ἀπὸ τῆς εἴγῃς*. Deinde dist. inter *bonum majus & bonum minus*. Non illico abjiciendum hoc propter illud, nec statim propter aurum, argentum vel æs flocci faciendum sed tantummodo postponendum, sæpe etiam in mensâ, exquisitissimæ licet adsint epulæ, caseolum tamē non indignamur. Vid. Jac. Mart. Endæmon, disp. 2. q. 5.

2.

AN juvenis sit idoneus Ethices auditor?

Aff. 1. Quia maximè eget morum compositione. 2. quia in juventute discendum quod semper exercendum juxta Horatium.

nunc accipe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer
Quo semel est imbuta recens servabit odorem.
tecta diu.

Et licet Aristot. & alij hic dist. inter *juvenem ætate & moribus*, tamē illā distinctionis temperie nō putamus opus esse. Vel enim juvenis affecti-

lectibus indulget vel facilem præbet moribus
aurem. Si hoc, juxta Aristot. idoneum exhi-
bebit discipulum: Si illud maximè indiget
institutione Ethicâ, ut mores componat suos.
Summa: malus remediis opus habet, probus
incitamentis. Et licet non omnia statim ap-
plicet ad usum, tamen,

Est aliquid prodire tenus si non datur ultra.
Et quid? nunquid Aristoteles Moralia sua in-
scripsit Nicomacho filio? Nunquid Cicero offi-
cia sua tanq. vivum virtutum speculûm Marco
filio dicavit? ut non tantum doctior inde sed
& melior rediret. Hinc memoriæ proditum
est, duplicem Aristotelem habuisse *πρωιμαθρον*
matutinum, in quo selectis quibusdam disci-
pulis Physicam & Logicam traderet; & vesper-
tinum, ubi promiscuè & sine delectu, juvenes
in Rethoricis & civilibus exerceret. Conclu-
dimus itaq, hanc quæstionem verbis Casii: *E-
thicam audiat juvenis audiat & senex: audiat il-
le, ut medicinam, audiat hic ut vite regulam.
Est enim utilis & bonis & malis, bonis ut semper
virtuti studeant: malis, ut ab extremâ miseria
mundem resiliant.*

3.

AN Ethica cum sacris conferenda &
hæc cum illis?

Asiacus in Ethicâ Christiana negativam
arri-

arripit. Verba ejus sunt: *Palluntur itaq; qui mixtam quandam Ethicam ex verbo Dei & Philosophorum placitis conficiunt.* Verum nobis affirmativa verior videtur. Ne vero Andabatarum more pugnemus, removenda sunt illa, quæ statum controversiæ possunt involvere. *Philosophorum placita* Aslaco vel sunt commēta hujus vel illius Philosophi, quid huic vel illi nempe asserere placuerit: Vel sunt utiles præceptiones ac monita è rectâ ratione profecta & ex reliquis imaginis divinæ abstracta. Priori modo si se explicuerit facile nos sibi habebit ad stipulantes: Posteriori vero modo prorsus ab eo dissidemus. Dist. enim inter abstractum & concretum, inter Philosophiam & Philosophum. Commenta illa non sunt Ethicæ vel Philosophiæ in se consideratæ, sed Ethicorum seu Philosophorum. Hinc rectè, Clemens Alex. lib. 1. Strom. c. 4. ubi postquam dixerat, singulari Numinis providentia Græcis obtigisse philosophiam moralem, *Philosophiam* inquit, *non dico Stoicam, aut Platoniam, aut Epicuream, aut Aristotelicam, sed quæcumq; ab his sectis rectè dicta sunt.* Deinde non eò Ethicæ docemus cum sacris conferenda & conjungenda, & hæc cum illis, quasi scripturæ sacræ perfectionis aliquid accederet (hæc enim cum sit perfectissima & ad morum informationem & vitam æternam consequendam, ab Ethica minime perficietur) sed ut harmonicus inter scripturam

pturam sacram & Ethicam, inter Deum & naturam elucesceret consensus. Nam cum utraq; à Deo sit, profecto tantum ab est ut vel tantillum inter sese pugnent, ut potius suavissime conspirent. Hinc tot vestigia deprehendimus in veteri pariter ac novo foedere, quibus Sancti Dei homines in allegandis Philosophorum & Poëtarum dictis: gentilium ritibus & ceremoniis, usi sunt. Et quid? si Philosophica tantoperè scripturæ sacræ contravenirent, cur sancti patres, Cyprianus, Basilus, Hieronymus & etiamnum nostri Doctores tam pro suggestu quam in scriptione historias profanas, gentium mores, literaturam Ethnicam rebus seriis ac sacris insererent? Nimirum eruditionem Priscam à sacris penitus excludere est vites non putare, sed eas cum Thrace rustico ab radicibus excindere. Vid. Drexel in Joseph. c. 1. Hinc minimè falcem in alienam messem immittimus, si bono cum Deo in Exercitationibus his nostris Ethicis, sacra quandoque cum prophanis conjunxerimus,

Tandem!

DEO sit laus & gloria.

F I N I S.

